

PERFEȚIONAREA ABORDĂRILOR METODICE DE CALCULARE A MĂRIMII MINIMULUI DE EXISTENȚĂ

Anatolii ROJCO, dr., conf. cercet., INCE
Zoia STREMOVSCAIA, INCE

Minimul de existență ocupă locul central printre standardele sociale, utilizate la elaborarea, realizarea și monitorizarea politicii sociale ale țării. Aplicarea practică a minimului de existență înaintea cerințe sporite față de corectitudinea calculării standardului social respectiv. De aceea perfecționarea metodologiei de calcul al mărimii minimului de existență și realizarea acesteia reprezintă o necesitate obiectivă.

În Republica Moldova calculul mărimii valorice a minimului de existență se efectuează din anul 2001, în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.902 din 28 august 2000 „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimului de existență” [1]. Totuși în procesul calculării de către Biroul Național de Statistică a acestui indicator au apărut unele probleme metodologice, care au necesitat o cercetare științifică mai aprofundată a acestora. Necesitatea în perfecționarea abordărilor metodologice la calcularea valorii minimului de existență a constat în aceea că aceste abordări nu în deplină măsură au ținut cont de: **a)** diferențierea existență în nivelul și condițiile de trai ale populației din mun. Chișinău și mun. Bălți, precum și în alte orașe și sate; **b)** sezonabilitatea consumului produselor alimentare care este îndeosebi pronunțată la populația rurală.

În plus, este necesar să se ia în considerare: **i)** îmbunătățirea semnificativă a condițiilor materiale de trai ale populației Republicii Moldova, ceea ce condiționează revizuirea spre creștere a parametrilor cantitativi ai coșului de consum al minimului de existență; **ii)** experiența mondială și, în primul rând, experiența țărilor UE în proiectarea standardelor minime ale nivelului de trai al populației. În calitate de cadrul legislativ pentru elaborarea abordărilor metodologice de calcul al mărimii minimului de existență a fost utilizată Legea cu privire la minimul de existență, art. 2 al căreia prevede că „**minim de existență** – indicator ce reprezintă mărimea valorică a volumului minim de consum al bunurilor materiale și a serviciilor pentru satisfacerea necesităților principale, menținerea sănătății și pentru susținerea viabilității omului” [3]. În condițiile absenței unei metode recunoscute de stabilire și calculare a minimului de existență au fost folosite materialele care au primit o recunoaștere internațională, printre care:

- materialele Organizației Internaționale a Muncii și, în special, Convenția OIM nr.117 „Despre obiectivele de bază și standarde ale politicii sociale” [5];
- raportul Comitetului special mixt al experților al FAO/OMS „Nevoile în energie și proteine” (anul 1974, seria rapoartelor tehnice a OMS nr.522) [9];
- alte Rapoarte în domeniul alimentării echilibrate, care au permis OMS de a elabora un „Ghid privind nevoile individuale în substanțe nutritive” [8].

Punctul de plecare al studiului a fost teza că normele sociale reflectă ideile științifice cu privire la nevoile oamenilor în bunuri și servicii, și anume – nevoi personale. În acest context minimul de existență, ocupând locul central în sistemul standardelor sociale minime din domeniul nivelului de trai, întruchipează cunoștințe despre nevoi minime personale.

Ținând cont de prioritatea satisfacerii nevoilor fiziologice, în formarea minimului de existență este necesar de:

- a)** a lua în considerare doar nevoile fiziologice. Aceasta este în deplină conformitate cu cerințele punctului 2 din articolul 5 al Convenției OIM nr. 117 „Despre scopurile de bază și standardele politicii sociale”: „La stabilirea minimului de existență sunt luate în considerare

astfel de nevoi de bază... precum alimentele și valoarea lor nutritivă, locuința, îmbrăcăminte, servicii medicale și educație” [5];

b) a lua în considerare ierarhia nevoilor fiziologice: în primul rând necesitatea în hrană, apoi cea în îmbrăcăminte și servicii, satisfacerea cărora asigură condiții minime pentru activitatea vitală.

Minimul de existență include în sine setul necesar de mărfuri și servicii, care satisface principalele nevoi materiale ale populației apte de muncă, necesare pentru reproducerea forței de muncă, dezvoltarea fizică și socială a copiilor și adolescenților, susținerea activității vitale a pensionarilor. În acest set locul central îl ocupă alimentele care alcătuiesc conținutul coșului alimentar al minimului de existență.

Principii de formare a coșului alimentar al minimului de existență. Problema formării coșului minim alimentar se reduce la rezolvarea a două sarcini:

- determinarea necesităților minime ale diferitor grupe de populație ale Republicii Moldova, exprimate prin valoarea energetică și principalele substanțe nutritive;
- elaborarea unor seturi de produse alimentare, care ar satisface aceste necesități.

La rezolvarea **primei sarcini** sunt utilizate principii științifice fundamentale cu privire la alimentarea echilibrată [7], precum și recomandările vizând această problemă ale organizațiilor și instituțiilor mondiale. Printre acestea cele mai autoritare sunt FAO și OMS.

Conform acestor recomandări, necesitățile minime ale omului în energie și substanțe nutritive se calculează în dependență de greutatea corpului omului; genul și vârsta lui; caracterul muncii efectuate; starea fiziologică a organismului (femei gravide și mame care alăptează); condițiile sociale (localitatea rurală sau urbană); clima.

Soluționarea a celei de-a **doua sarcini** – formarea seturilor de produse alimentare, care satisfac nevoile minime ale populației se bazează pe următoarele principii formulate de autor:

- a)** satisfacerea necesităților minime ale diferitor grupuri social-demografice ale populației, se efectuează reieșind din valoarea energetică și componența nutritivă a produselor alimentare;
- b)** orientarea la structura reală a alimentației populației din mediul urban și rural;
- c)** luarea în considerare a factorului sezonier, caracteristic pentru consumul diferitor produse alimentare de către populația urbană și rurală;
- d)** alegerea produselor care permit efectuarea unei alimentări sănătoase cu minimul de cheltuieli financiare.

Principalele caracteristici ale coșului alimentar al minimului de existență sunt valoarea calorică și componența alimentară. Rezultatele calculelor (*tabelul 8.1*) atestă că, comparativ cu coșul alimentar, aprobat prin Hotărârea nr. 902 valoarea nutritivă a setului minim de produse alimentare pentru 24 ore a crescut de la 2282 kcal până la 2399,6 kcal, sau cu 117,6 kcal (cu 5,1%). Conținutul proteinelor în rația minimă pentru 24 ore s-a majorat de la 75,0 g până la 79,1 g, sau cu 4,1 g (cu 5,5%), inclusiv proteine de origine animală de la 32,0 g până la 33,3 g, sau cu 1,3 g (cu 4,1%).

Menționăm, că se vorbește nu doar despre o creștere cantitativă, ci și despre schimbări calitative în rațiile de alimentare. Astfel, printre substanțele alimentare principale cea mai mare creștere a fost caracteristică pentru glucide (7,6%), în timp ce cantitatea de lipide a crescut doar cu 1,0%. Aceasta corespunde cerințelor actuale în vederea oportunității de limitare a cantității grăsimilor în rația alimentară a omului.

Tabelul 8.1. Valoarea calorică și componența alimentară a coșului alimentar pe 24 ore al minimului de existență

	Valoarea calorică, kcal	Componența alimentară ^c , g			
		Proteine - total	inclusiv de origine animală	Lipide	Glucide
Setul de produse alimentare al minimului de existență pentru:					
- bărbat în vârstă aptă de muncă - orășean	2733,9	91,0	36,1	93,1	376,6
- bărbat în vârstă aptă de muncă - sătean	2863,1	96,0	37,0	97,3	395,2
- femeie în vârstă aptă de muncă - orășeancă	2330,4	77,5	31,1	78,6	323,1
- femeie în vârstă aptă de muncă - săteancă	2401,2	78,9	30,5	80,8	334,6
- persoană peste vârstă standard de pensionare - orășean	2054,8	67,5	26,8	69,4	285,1
- persoană peste vârstă standard de pensionare - sătean	2122,9	69,3	27,3	71,2	295,1
- copil până la 1 an	583,7	23,0	17,5	23,4	69,9
- copil de la 1 până la 7 ani - orășean	1702,1	60,9	35,3	66,4	213,0
- copil de la 1 până la 7 ani - sătean	1715,8	61,4	34,1	65,4	219,1
- copil de la 7 până la 18 ani - orășean	2298,2	80,2	40,2	87,0	295,0
- copil de la 7 până la 18 ani - sătean	2315,2	83,7	42,6	85,0	300,5
Mărimea mediu ponderată pentru o persoană	2399,6	79,1	33,3	82,8	330,2
Informativ: conform Hotărârii nr. 902¹					
- bărbat în vârstă aptă de muncă - orășean	2605	84,0	32,0	93,0	353,0
- bărbat în vârstă aptă de muncă - sătean	2820	92,0	33,0	99,0	384,0
- femeie în vârstă aptă de muncă - orășeancă	2229	71,0	27,0	78,0	305,0
- femeie în vârstă aptă de muncă - săteancă	2426	78,0	30,0	84,0	333,0
- pensionar pentru limită de vârstă - orășean	1942	63,0	26,0	68,0	265,0
- pensionar pentru limită de vârstă - sătean	2092	68,0	27,0	71,0	289,0
- copil până la 1 an	593	22,0	17,0	26,0	73,0
- copil de la 1 până la 7 ani	1536	54,0	33,0	68,0	186,0
- copil de la 7 până la 16 ani	2201	75,0	38,0	82,0	285,0
Mărimea mediu ponderată pentru o persoană	2282	75,0	32,0	82,0	307,0

¹[1]

Principalii parametri ai coșului alimentar elaborat al minimului de existență corespunde cerințelor științific argumentate. Valoarea energetică a coșului alimentar al minimului de existență, care asigură satisfacerea necesităților minime materiale și spirituale ale omului, constituie în mediu pentru o persoană **2399,6 kcal**. Ceea ce corespunde recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății, conform cărora valoarea calorică a rației minime alimentare zilnice a omului trebuie orientată la 2400 kcal [9; 8].

Parametrii coșului alimentar al minimului de existență în Republica Moldova sunt foarte apropiați de indicatorii corespunzători stabiliți pentru alte state (*tabelul 8.2*).

Calcularea mărimii valorice a minimului de existență se efectuează prin însumarea mărimii valorice a coșului alimentar și a cheltuielilor pentru procurarea mărfurilor industriale și serviciilor, precum și a mărimilor primelor și contribuțiilor obligatorii.

Tabelul 8.2. Valoarea energetică a componentei alimentare a coșului alimentar al minimumului de existență în unele țări

1	Valoarea energetică, kcal	Componenta alimentară, g		
		Proteine	Lipide	Glucide
2	3	4	5	
Toată populația				
Azerbaidjan	2258	68,0	71,0	331,0
Bielorusia	2444
Kazahstan	2175	76,0	72,2	300,0
Kîrgîzstan	2431	78,6	73,1	...
Moldova¹	2282	75,0	82,0	307,0
Moldova²	2499,6	79,1	82,8	330,2
Rusia	2275
Populația aptă de muncă - total				
Azerbaidjan	2409	74,0	73,0	358,0
Bielorusia
Moldova¹	2529	82,6	88,6	345,2
Moldova²	2587,6	86,0	87,7	358,3
Rusia
Ucraina	2790,8	87,1	98,4	388,1
Bărbați în vârstă aptă de muncă				
Bielorusia	2899	97,9	89,7	414,0
Kazahstan	2646	91,7	86,5	369,0
Kîrgîzstan	2661	77,5	72,3	...
Moldova¹	2721	88,0	96,0	370,0
Moldova²	2807,8	93,8	95,5	387,2
Rusia	2730	86,9	83,5	405,0
Ucraina
Femei în vârstă aptă de muncă				
Bielorusia	2242	77,8	72,5	311,0
Kazahstan	2100	72,8	68,6	293,0
Kîrgîzstan	2440	71,5	68,4	...
Moldova¹	2334	75,0	81,0	320,0
Moldova²	2368,6	78,3	79,8	329,3
Rusia	2100	67,6	65,2	307,0
Ucraina
Persoane peste vârsta standard de pensionare				
Bielorusia	2050	70,3	64,4	289,6
Kazahstan	2052	71,5	69,6	279,0
Moldova¹	2042	66,0	70,3	281,0
Moldova²	2096,3	68,6	70,5	291,2
Rusia	2000	65,1	62,8	293,0
Ucraina	2008,9	58,6	65,7	295,8
Copii până la 7 ani				
Bielorusia (fetiță până la 7 ani)	2269	81,9	76,2	305,9
Kazahstan (0-13 ani)	1521	55,5	51,2	205,0
Moldova¹	1536	54,0	68,0	186,0
Moldova (până la 1 an)²	583,7	23,0	23,4	69,9
Moldova (de la 1 un până la 7 ani)²	1710,8	61,3	65,7	216,4

Tabelul 8.2 – continuare

1	2	3	4	5
Rusia	1610	52,3	54,2	228,0
Ucraina
Copii de la 7 la 18 ani				
Bielorusia (de la 3 până la 16 ani)	2886	105,0	93,8	394,5
Kazahstan:				
- băieți (14-17 ani)	2755	96,7	92,4	378,0
- fete (14-17 ani)	2110	74,1	70,9	289,0
Moldova¹	2201	75,0	82,0	285,0
Moldova²	2309,4	82,5	85,7	298,6
Rusia	2360	75,9	79,5	333,0
Ucraina

¹[1]²[2]

Sursa: [6]

Estimarea mărimii valorice a coșului alimentar lunar pe trimestre ale anului calendaristic se efectuează prin înmulțirea normelor medii lunare ale consumului produselor alimentare în medie pe o persoană pentru principalele grupe socio-demografice ale populației diferențiate în profil „mun. Chișinău și mun. Bălți”, „alte orașe”, „sate” și pe trimestre ale anului calendaristic la prețurile medii de consum în trimestrele corespunzătoare. Prețurile medii de consum, utilizate pentru estimarea mărimii coșului alimentar, sunt stabilite în baza prețurilor înregistrate, fixate de către Biroul Național de Statistică.

Actualmente în Moldova, în virtutea unui șir de motive, folosirea normării este rațional să fie aplicată numai în ce privește partea alimentară a minimumului de existență. Ceea ce ține de partea nealimentară, determinarea mărimii valorice a costului trebuie să fie efectuată prin aplicarea metodei statistice, cu ajutorul căreia se determină raportul valorii produselor nealimentare și serviciilor cu costul produselor alimentare. Astfel, este vorba de aplicarea la calcularea mărimii valorice a minimumului de existență a **metodei normativ-statistice**, ceea ce actualmente este mai acceptabil în Moldova.

Estimarea mărimii valorice a minimumului de existență pentru semestrele I și II se realizează prin calcularea valorii medii aritmetice a mărimii minimumului de existență respectiv pentru trimestrele I-II și trimestrele III-IV. Calcularea mărimii valorice a minimumului de existență pentru anul calendaristic se realizează prin calcularea valorii medii aritmetice a mărimii minimumului de existență pe semestrele I și II.

Pe baza rezultatelor acestor cercetări a fost elaborat proiectul Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimumului de existență care a fost pus la dispoziția Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei și apoi ratificat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.285 din 30 aprilie 2013 [2]. În temeiul p.2 al Hotărârii Guvernului nr.285 a fost elaborat Ghidul metodologic cu privire la modul de calculare a mărimii minimumului de existență, ratificat prin ordinul colectiv al Ministrului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Directorului General al Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, Președintelui al Academiei de Științe a Moldovei, Directorului al Institutului Național de Cercetări Economice [4].

Referințe

- Hotărâre Guvernului Republicii Moldova nr.902 din 28 august 2000 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.115, art.1002.

2. Hotărâre Guvernului Republicii Moldova nr.285 din 30 aprilie 2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.104-108, art.344.
3. Legea Republicii Moldova nr. 152 din 5 iulie 2012 cu privire la minimul de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 165, art. 555.
4. Ordin comun al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Biroului Național de Statistică, Academiei de Științe a Moldovei și Institutului Național de Cercetări Economice AȘM despre aprobarea Ghidului metodologic cu privire la modul de calculare a mărimii minimului de existență. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 206-211, art.1431.
5. C117 – Social Policy (Basic Aims and Standards) Convention, 1962 (No. 117). [Accesat 20.05.2013]. Disponibil:
http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTUMENT_ID:312262:NO.
6. О критериях установления минимальной заработной платы и позиции профсоюзов стран СНГ на современном этапе [Accesat 10.04.2009]. Disponibil:
<http://www.vkp.ru/docs/47/237.html>.
7. Покровский А.А. Концепция сбалансированного питания: Справочник по диетологии //Под ред. А.А.Покровского, М.А.Самсонова. М.: Медицина, 1981. С.13-20.
8. Руководство по потребностям человека в пищевых веществах. Женева: ВОЗ, 1976. 59 с.
9. Энергетические и белковые потребности. Доклад Специального объединенного комитета экспертов ФАО/ВОЗ. Женева: ВОЗ, 1974. 143 с.